

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udvalgte digte

Citation: Ewald, Johannes: "Udvalgte digte", i Ewald, Johannes: *Udvalgte digte*, udg. af Esther Kielberg ; Kim Ravn , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1999, s. 229. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald02dkval-shoot-idm140323881757728/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte digte

Et Glimt fra Tiden ind i Evigheden ved
Frue Geheimeraadinde von Schulins Hvilested, 18 Juni 1770

Trykt efter SS bd. 2, s. 13-15, hvis tekstgrundlag er *Adresseavisen* 1770, nr. 88, 18. juni.

- 20 *Geheimeraadinde von Schulins*: Catharina Maria Schulin, født Møsting (23. okt. 1714 - 2. juni 1770), enke efter lensgreve, udenrigsminister Johan Sigismund Schulin (1694-1750). Geheimeraad: medlem af råd, der bistod kongen i regeringsførelsen. Titel i 1. klasse inden for et system af ni rangklasser. - *Gran*: støvkorn. - *Godhed*: betegnelse for Gud. - (*mødte sig*): sig selv. - *Indspængt*: iblandet, med spor af. - *glimtende*: glimtende, lysende. - *Monader*: se ordlisten s. 224. - *sævede hans Aand*: jf. 1. Mos. 1,2. - *Soele Kreise*: solsystemer.
- 21 *blev*: blev til. - *Opstod (...)* LIGNER GUD: jf. 1. Mos. 1,27. - *undervise*: vejlede. - *i ubrøkket Orden*: i ubrudt følge. - *afsvagt*: afgjort, svoren. - *Støv*: se ordlisten s. 224. - *den Mand (...)* *Velsigner*: J. S. Schulin udformede i 1730'erne sammen med Christian VI en udenrigspolitik baseret på gensidig fred med andre nationer.
- 22 *kun bestemmer*: ene er afgørende for. - *forsmaarer*: vurderer lavt. - *Sonnen(s)*: kan være kammerherre, lensgreve Frederik Ludvig S. (1747-81).

Philet en Fortælling

Trykt efter SS bd. 2, s. 19-27, hvis tekstgrundlag er originaltrykket 1770.

- 23 *Philet*: navnet muligvis taget efter den gr. digter Philotas fra Kos (o. 300 f.Kr.). - *Die Götter (...)* *Glück*: ty. »De guder, som nu leende drager med jer, fortryder den lykke, de har skænket jers, fra digtet »Glaucus' Wahrsagung« af Karl Wilhelm Ranler (1725-98), ty. digter fra oplysningstiden. - *Elbø*: mindre høj på det daværende gods Bernstorff i nærheden af Bernstorffstøtten ved den nuværende Lyngbyvej, ca. 7 km nord for København. - *DEN (...)* 1770: Den betydelige statsmand Johan Hartvig Ernst Bernstorff (1712-72) var da. udenrigsminister 1751-70. Da han stod i vejen for Johann Friedrich Struensee (1737-72), Christian VII's tysk fødte livlæge, der tiltog sig magten som gehejmekabinetminister i 1771, tvang denne ham til at træde tilbage den 15. sept. 1770. Herefter mistede Bernstorff alle sine embeder og forlod landet tillige med Klopstock

- (se efterskrift s. 192 og n.t.s. 46). Om Bernstorff som mæcen for de tyske kunstnere og Ewald, se efterskrift s. 195. Bernstorffs gods var foregangssted for landboreformer; sammen med nevøen A. P. Bernstorff gennemførte han såvel afløsning af hoveri og fæsteforhold som udskiftning af de gårde, han besad. – *Skygger*: skyggebilleder, fantomer. – *bage*: *Kummer*: ængstelig sorg. – *ordentlig*: regelmæssig. – *Pandur*: se n.t.s. 11. – *Fauner*: i rom. mytologi guder af lavere orden, guder for mark og skov. Svarer til de gr. satyrer (jf. n.t.s. 8). – *Sirener*: if. gr. mytologi kvindelige væsner med fuglekrop, der ved sang lokker de søfarende på afveje for at dræbe dem; også om smuk og forførerisk, men falsk kvinde. – *føde sig*: nære sig. – *skielbe for*: er bange for.
- 24 *lastehafte*: ty. lastefulde. Rettet hertil i optrykket i *Adskillige af Johannes Ewald* (1771), efter at germanismen var blevet påtalt i *Kritiske Journal* (se efterskrift s. 209). – *blues*: føler skam ved. – *Ophoi Dig*: ros dig; gør dig til, bryst dig. – *overvilde*: overvældede. – *Harme*: harme, vrede. – *den frønsne Sangerinde*: vel hentydning til digterens muse, *Camoene*, jf. ordlisten s. 223. – *At Sandhed vinde*: for at sandheden kan vinde, dvs.: kom og se selv, for at du kan blive overbevist. – *Iris*: i gr. mytologi regnbuens gudinde. – *er ei saa smuk*: er aldrig så smuk (som). – *Bacchantens*: tilhænger af kulten omkring vinguden Bacchus (i rom. mytologi svarende til Dionysos, jf. n.t.s. 8); her drukkenbolt eller svirebroder.
- 25 *de Vises Sten*: stof, som if. alkymisterne kunne forvandle uædle metaller til ædle; billedligt om den højeste indsigt. – *snart under Traldrens Aag (...) spøge*: Meningen kunne være: nogle arbejder hårdt, tvangsbetonet, for at finde de vises sten, andre søger den uden alvor. – *nedlod sig*: sænkede sig ned. – *ufinaalte*: utvungne, naturlige. – *Sved*: slid, møje. – *sang (...)* *Lov*: lovsang. – *taug*: tav. – *eller og*: eller også. – *slog nian Haand i Haand*: slog man hænderne sammen i sindsbevægelse. – *hine Trængsels Dage*: hoveriets tid. – *i (...) kan*: I kan.
- 26 *det Godes Giver*: Gud. – *Du store Mand*: godsens ejer Bernstorff. – *synge dig*: besynge dig. – *guddommelige Orden*: if. *Lieb* bd. 2, s. 217: orden og regelmæssighed (ikke verdensordenen). – *Drive-Fæere*: drivfjedre. – *øconomiske*: formendelig; landøkonomisk. – *rødet*: forment som ruder, firkantede felter. – *igiennevinket*: gennemvævet. – *Skabning*: her nok om det frugtbare land, resultatet af virksomheden på stedet.
- 27 *Skovens unge Børn (...)* *Blad*: om en allé af træer (således læst af

- Abrahamson, se efterskrift s. 210). – *Christal*: bæk, vandløb. – *Thave*: parvis opsulter række af kornæg. – *sildig*: sent. – *triple*: træpper. – *Valede*: vise (den rette) vej. – *Skiertsende*: legende, spøgefulde. – *forset*: forsynet. – *værg bygt*: solidt bygget. – *skreg*: råbte (om lovprisning). – *Ali*: allerede. – *met*: møet.
- 28 *i skjæbe*: I skælver. – *det Ord*: dvs. om altings ufuldkommenhed. – *det store Hus*: det nuværende Bernstorff Slot mellem Gentofte og Charlottenlund. – *Rader*: rækker.
- 29 *trakte*: trak. – *Mus*: mose. – *Sæd*: såsæd. – *om og selv om*. – *ei for sig*: ej for sig selv.
- 30 *den søde Pligt*: om forplantningen. – *overgiver*: opgiver. – *Kom (...)* ihu: glemte ikke. – *omdannede han Jorden*: hentydning til de landbrugsreformer, som Bernstorff forsøgte sig med på sit gods, bl.a. dræningsprojekter. – *Væld*: stor mængde. – *Beskiendelse*: beskyttelse. – *kender ham (...)* At: mærker hans tilstedeværelse ved, at.
- 31 *Nahoe-Lav*: nærhed. – *aaben Gnav*: om ufærdigt arbejde, uorden, på linje med torne og ukrudt. – *Heraclitus Grille*: Heraclit (ca. 540-480 f.Kr.); gr. filosof if. traditionen repræsentant for en pessimistisk livsopfattelse. – *Damoet*: Damoetas, person fra den rom. digter Vergils (70-19 f.Kr.) hyrdedigte *Elogæ* (bedre kendt under titlen *Bucolia*). – *Gæve*: greve. – *Han = forlader*: hentyder til Bernstorffs afskedigelse (jf. digtets datering) og retræte; sine sidste år tilbragte han dels på sit gods i Holsten, dels i Hamborg. – *Sands*: mening. – *Finlandske Nat*: sammenligningen gælder den tavse og mørke polarnat; udtrykket kan if. Vilh. Andersen (*Illustreret dansk Litteraturhistorie* bd. 2, s. 406) henføres til Ossian-digtningen, jf. efterskrift s. 191. – *hylende*: hyl, jamren. – *finder*: foler.

Passions Oratorium, opført af det saa kaldede
Raadhuusstrædets Musikalske Selskab

Trykt efter SS bd. 2, s. 29-32, hvis tekstgrundlag er originaltrykket 1771.

- 31 *Passions Oratorium*: musikken af den ital. kapelmester Paolo Scalabrin (1713-1803). – *Raadhuusstrædets Musikalske Selskab*: Ewald skrev en del tekster til dette selskab med henblik på musikalsk opførelse. Selskabet afholdt som regel sine koncerter i salen i bryggerens laugshus. – *Slutter Forbund (...)* du Frømmeste: Lad menneskers synd og den almægtige Guds domme, ja, himmel, jord og helvede, indgå forbund mod Kristus, lad de skandiose spotte ham,